

سورپریز اکتبر با ایران محاسبات و پیامدهای سیاست‌گذاری

به قلم مهدی خلجی (/fa/experts/mhdy-khljy-0/), آرین طباطبایی (/fa/experts/aryn-tbatbayy/), مایکل آیزنستات (/fa/experts/maykl-ayznstat-0/)

۸ اکتبر ۲۰۲۰

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/october-surprise-iran-calculations-and-policy-implications

العربية (/ar/policy-analysis/hl-yhml-tshryn-alawlaktwbr-mfajat-mn-ayran-alhsabat-waltdayat-alsyasyt/)

درباره نویسنده

مهدی خلجی (/fa/experts/mhdy-khljy-0/)

مهدی خلجی عضو ارشد و هموند پژوهشی خانواده لیبتسکی در انستیتو واشنگتن پژوهشگر تشیع فلسفه و کارشناس سیاست ایران

آرین طباطبایی (/fa/experts/aryn-tbatbayy/)

مایکل آیزنستات (/fa/experts/maykl-ayznstat-0/)

مایکل آیزنستات هموند دیوید کان و داگلاس کان و مدیر برنامه مطالعات امنیتی و نظامی انستیتو واشنگتن است

تحلیل کوتاه

سه کارشناس سیاست و استراتژی ایران احتمالات مربوط به تحولی چشمگیر میان دو دشمن را در آخرین روزهای پیش از انتخابات ایالات متحده ارزیابی می‌کنند

در ۶ اکتبر انستیتو واشنگتن یک میزگرد مباحث سیاست‌گذاری را به صورت مجازی با مهدی خلجی آرین طباطبایی و مایکل آیزنستات برگزار کرد. طباطبایی پژوهشگر خاورمیانه در صندوق مارشال آلمان برای ائتلاف تضمین دموکراسی است. آیزنستات هموند کان در انستیتو و مدیر برنامه مطالعات نظامی و امنیتی آن است. خلجی روزنامه‌نگار ایرانی سابق و کارشناس الهیات آموزش‌دیده در قم و هموند خانواده لیبتسکی در انستیتو است. خلاصه زیر از سخنان آنها را گزارشگر جلسه ارائه می‌کند.

مهدی خلجی

فارغ از نتیجه انتخابات نوامبر مذاکرات میان ایالات متحده و ایران اجتناب‌ناپذیر است. رهبران ایران تمایل دارند وقتی کشور قدرتمند است تهاجمی صحبت کنند و در زمان ضعف خواستار گفت‌وگو می‌شوند. این نگاه محتاطانه با قتل هدفمند قاسم سلیمانی در ژانویه ۲۰۲۰ توسط آمریکا تقویت شد. قتل سلیمانی با توجه به بی‌بازاری آشکار رئیس‌جمهور ترامپ از درگیری نظامی در منطقه برای رهبران ایران

نخبگان ایران درباره نتیجه انتخابات ایالات متحده احساسات دوگانه دارند. از یک طرف آنها احتمالاً دوران آسان‌تری در مذاکره با دولت بایدن خواهند داشت و از شرمندگی رئیس‌جمهور ترامپ ناشی از شکست انتخاباتی احتمالی او لذت خواهند برد. از طرف دیگر تجربه آنها با رئیس‌جمهور اوپاما باعث شده که احساس کنند مذاکره با یک دولت جمهوری‌خواه برای تضمین یک توافق پایدار که از حمایت متحدان آمریکا در منطقه برخوردار باشد مناسب‌تر خواهد بود.

پس از کشته شدن سلیمانی و بروز بحران کووید-۱۹ ایران در وضعیت شکننده‌ای به سر می‌برد. مردم همچنان از نظر اقتصادی و روان‌شناختی رنج می‌برند و دولت را مسئول این امر می‌دانند. عموم مردم از شوک بزرگ دیگری نیز بیزارند حتی اگر برای تلافی مرگ سلیمانی باشد. رهبران ایران به‌خوبی از این احساسات آگاهی دارند و هرچه در توان دارند انجام می‌دهند تا دست‌کم بخش‌های سنتی وفادار را از خود دور نسازند. این وضعیت احتمال بروز هرگونه ستیزه‌جویی قبل از انتخابات آمریکا را کاهش می‌دهد و حتی این احتمال را افزایش می‌دهد که ایران در یک منطقه درگیری با آمریکا مانند عراق عقب‌نشینی کند که به نوبه خود می‌تواند زمینه مذاکرات را فراهم کند.

اگر علی خامنه‌ای رهبر جمهوری اسلامی تصمیم به مذاکره با ایالات متحده بگیرد بعید است که هیئت مذاکره‌وی شامل رئیس‌جمهور فعلی حسن روحانی وزیر امور خارجه محمد جواد ظریف یا سایر اعضای تیم مذاکره‌کننده قبلی باشد. منتقدان روحانی در دولت اصرار دارند که برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) منافع زیادی از ایران را واگذار کرده است هرچند قبول دارند که این کشور اکنون در موقعیت بهتری برای مذاکره قرار دارد.

آرین طباطبایی

هدف اصلی ایران در آستانه انتخابات ایالات متحده حفظ وضعیت موجود است در حالی که فشار محدودی هم بر واشنگتن وارد می‌کند. بر این اساس رهبران جمهوری اسلامی کاملاً راضی هستند که کنار بنشینند و منتظر نتایج بمانند.

فعالیت اصلی ایران پیش از انتخابات در قلمروهای اطلاعاتی و سایبری بوده است. دولت ایران نظریه‌های توطئه در حوزه کووید-۱۹ را تقویت کرده است و مقامات نیز علناً از بی‌عدالتی نژادی در آمریکا انتقاد کرده‌اند و حتی حمایت خود را از اعتراضات امسال در شهرهای ایالات متحده اعلام داشته‌اند. هدف این اقدامات تشدید دوقطبی شدن سیاست در آمریکا و کاهش جذابیت حکمرانی دموکراتیک در خارج و داخل کشور است. علاوه بر این نهادهای تحت حمایت ایران اخیراً تلاش کرده‌اند اهداف برجسته بسیاری را هک کنند از جمله کارزار ترامپ سازمان بهداشت جهانی و شرکت‌هایی که مشغول تحقیق در مورد واکسن کووید-۱۹ هستند.

ایران همچنین از چندین گام بالقوه تنش‌زا پیش از انتخابات پرهیز کرده است. اگرچه این کشور به نقض برجام ادامه می‌دهد اما در ماه‌های اخیر هیچ اقدام تحریک‌آمیز دیگری در حوزه هسته‌ای انجام نداده است. این بی‌عملی عملاً توافقی را که بسته به مویی است تا بعد از انتخابات سر پا نگاه می‌دارد. نظارت و راستی‌آزمایی بین‌المللی می‌تواند به جلوگیری از توسعه یک برنامه مخفی تولید سلاح هسته‌ای کمک کند. با این حال تصمیم جمهوری اسلامی تاکنون در نساختن بمب هسته‌ای بیشتر از اینکه نتیجه موانع فنی باشد یک انتخاب سیاسی به نظر می‌آید. ایران ممکن است تصمیم بگیرد که در مذاکرات آینده به‌ویژه اگر ترامپ مجدداً انتخاب شود به تولید بمب هسته‌ای دست بزند تا از آن به عنوان اهرم فشار استفاده کند اما هیچ نشانه‌ای وجود ندارد که این تصمیم را تاکنون گرفته باشد.

این احتمال هم اندک است که یک فرمانده خودسر سپاه پاسداران انقلاب اسلامی بدون تأیید حکومت علیه ایالات متحده وارد عمل شود. ایران یک دولت واحد دارد و هر اقدامی با چنین پیامدهای راهبردی قابل توجهی به تأیید چندین مرکز قدرت نیاز دارد. اگر حمله‌ای بر خلاف راهبرد ایران اتفاق افتد احتمالاً از یکی از گروه‌های نیابتی ایران سر می‌زند.

با وجود این صرف‌نظر از اینکه چه دولتی در آمریکا بر سر کار است ایران هنوز می‌خواهد نشان دهد که می‌تواند در برابر کارزار فشار حداکثری آمریکا فشار متقابل وارد آورد تا به‌خصوص از این راه اهرم فشاری در مذاکرات آینده داشته باشد. چالش پیشروی تهران این است که چگونه فشار متقابل وارد کند بدون اینکه به رئیس‌جمهور ترامپ برای مبارزات انتخاباتی خود ابزار تبلیغاتی بدهد و بدون اینکه بحرانی ایجاد کند که منجر به رویارویی مستقیم نظامی شود.

مایکل آیزنستات

هدف اولیه ایران در پاسخ به کارزار فشار حداکثری آمریکا دو بخش داشت: اینکه واشنگتن را مجبور به تخفیف یا لغو تحریم‌ها کند و اروپا

را هم به نادیده گرفتن آن تحریم‌ها ترغیب کند. جمهوری اسلامی پیشرفت کمی در جهت دستیابی به این اهداف داشته و می‌داند که بعید است این کار را هم قبل از انتخابات ایالات متحده به جایی برساند. احتمالاً رهبران ایران از هر نوع فعالیت مهم نظامی پیش از انتخابات (به عنوان مثال «یک سورپریز اکتبر») خودداری خواهند کرد زیرا باعث می‌شود محبوبیت رئیس‌جمهور ترامپ به طور ناخواسته در نظرسنجی‌ها بالا برود.

طی دو سال گذشته حملات ایران به حمل‌ونقل و زیرساخت‌های نفتی از حیث پیچیدگی ارتقا یافت و از یک حمله با مین چسبان به تانکرهای ثابت به یک حمله با مین چسبان به نفتکش‌های متحرک و سپس به حمله با پهپاد پیچیده و موشک کروز به تأسیسات آرامکو در عربستان سعودی رسید. از آن زمان ایران اقدامات خود علیه صنعت نفت را به تعداد اندکی نفتکش در داخل و اطراف تنگه هرمز محدود کرده است. این کاهش را می‌توان به اعتراض بین‌المللی علیه اقداماتی که جریان‌های جهانی نفت را مختل می‌کند یا به تقویت حضور دریایی ایالات متحده و اروپا در خلیج فارس نسبت داد.

حملات در عراق توسط گروه‌های نیابتی ایران هم در سال ۲۰۱۹ از الگویی مشابه تبعیت می‌کرد یعنی تا ماه دسامبر تعداد حملات به نیروهای آمریکایی و همچنین کمیت و کالیبر راکت‌های مورد استفاده - افزایش می‌یافت تا وقتی به کشته شدن یک سرباز آمریکایی در این ماه منجر شد. پس از اوج حملات موشکی به دنبال مرگ سلیمانی در ژانویه ۲۰۲۰ یکبار دیگر در مارس شاهد اوج‌گیری حملات بودیم که منجر به کشته شدن سه سرباز ائتلاف (دو آمریکایی و یک انگلیسی) شد. گروه‌های نیابتی ایران در عراق از ماه ژوئن هم بار دیگر تعداد حملات خود را افزایش داده‌اند. اگرچه حملات راکتی همچنان ادامه دارد اما آخرین عملیات مربوط به بمب‌های دست‌ساز است که علیه کاروان‌های تدارکاتی عراقی (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/pushing-back-on-iraqi-militias-weighing-u.s.-options>) برای تامین نیازهای سفارت آمریکا به کار گرفته می‌شود. این حملات با هدف قرار دادن کاروان‌های پشتیبانی بدون اینکه مستقیماً جان آمریکایی‌ها را به خطر بیندازد ایران را قادر می‌سازد فشار بر ایالات متحده را افزایش دهد و ضمن جلوگیری از اقدامات بالقوه تنش‌زا موضع سرسختانه‌ای را به نمایش بگذارد.

اگر به سورپریز اکتبر قائل باشیم سورپریز واقعی تهدید آمریکا به بستن سفارت ایالات متحده در بغداد است. این هشدار ممکن است ایرانیان را وسوسه کند تا به امید دستیابی به هدف بلندمدت خود یعنی پایان حضور ایالات متحده در عراق به طور خاص و در منطقه به طور گسترده‌تر تنش را افزایش دهند. با در نظر گرفتن این امر تهران احتمالاً در تردید به سر می‌برد زیرا هزینه‌های چنین اقدامی می‌تواند بیش از سود آن باشد. هر حرکت مهم نظامی می‌تواند شانس پیروزی رئیس‌جمهور ترامپ در ماه نوامبر را تقویت کند. تعطیلی سفارت همچنین دارای تأثیراتی از این قرار است: ایالات متحده را قادر می‌سازد تا به اقدامات ایران با دست بازتری واکنش نشان دهد. گروه‌های نیابتی ایران را از یک منبع اهرم فشار بر ایالات متحده محروم می‌کند و زمینه‌هایی برای تحریم‌های ایالات متحده علیه عراق فراهم می‌کند که ممکن است عواقب غیرمستقیم و نامطلوبی برای اقتصاد پُرمشکل ایران داشته باشد.

با این وجود در حالی که بعید است ایران قبل از انتخابات ایالات متحده حمله بزرگی انجام دهد اما این امر احتمال وقوع چنین رویدادی پس از ۳ نوامبر را از بین نمی‌برد. در صورت پیروزی جو بایدن این حمله می‌تواند هدف دوگانه تحقیر رئیس‌جمهور ترامپ به هنگام خروج از قدرت و ارسال سیگنال مقاومت به دولت بعدی را محقق سازد. در صورتی هم که ترامپ پیروز شود ایران احتمالاً مایل است مذاکرات را به جریان بیندازد تا بتواند تحریم‌ها را کاهش دهد. هرچند ممکن است برای دستیابی به آن هدف مردد باشد که بحرانی راه بیندازد یا بی‌سروصدا شاخه زیتونی ارسال کند.

** این خلاصه به قلم هنری میهم تهیه شده است. مجموعه میزگردهای مباحث سیاست‌گذاری با سخاوتمندی خانواده فلورانس و رابرت کافمن امکان‌پذیر شده است.*

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریه ۲۰۲۲ | ۱۱

◆
Farzin Nadimi

[\(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology\)](#)

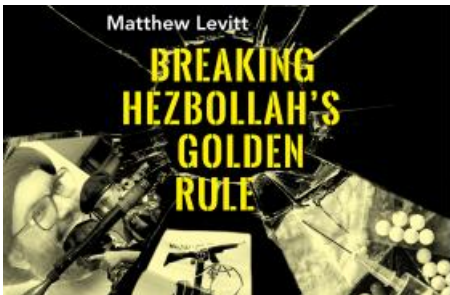
BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوریه ۲۰۲۲ | ۱۱

◆
Simon Henderson

[\(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

فوریه ۲۰۲۲ | ۹

◆
Matthew Levitt

[\(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule\)](#)

TOPICS

[\(fa/policy-analysis/anrzh-y-w-aqtsad/\)](#) انرژی و اقتصاد

[\(fa/policy-analysis/khlyj-w-syast-hwzh-anrzh-y/\)](#) خلیج و سیاست حوزه انرژی

[\(fa/policy-analysis/syast-amryka/\)](#) سیاست آمریکا

[\(fa/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/\)](#) نظامی و امنیتی

REGIONS & COUNTRIES

[\(fa/policy-analysis/ayran/\)](#) ایران

